

ROmagazine

22-09-24

‘Bouwen is het allerslechtste voor de bodem’. Echt?

Friso de Zeeuw

Bij ‘water en bodem sturend’ eist het element water alle aandacht op. Over ‘bodem sturend’ horen we weinig. Daarom stelde ik mij in april graag beschikbaar voor een uitgebreid gesprek met Josta van Bockxmeer (‘correspondent Wonen’ bij het journalistieke platform ‘De Correspondent’). Zij bereidde een omvangrijk artikel voor over het bodemgebruik dat op 3 juli verscheen onder de titel [‘Nederland efficiënt met ruimte? Dat kan veel beter’](#). Vrij te beluisteren als podcast.

Kernpunt vormt deze uitspraak: ‘het allerslechtste voor de kwaliteit van de bodem is er op bouwen’. Daarmee is de toon gezet.

Het doet denken aan het concept voor de eerste uitwerking van de Europese bodemstrategie, die stadijuitbreiding aan banden wilde leggen. Deze keer waren de lidstaten wel wakker en hebben het ontwerp aanzienlijk afgezwakt. Maar nog steeds krijgt Nederland nieuwe monitorings- en rapportageverplichtingen met betrekking tot de ‘bodemgezondheid’ (https://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e230013_voorstel_voor_een) En nog steeds zit er iets in van een compensatieverplichting bij het ‘bedekken van de bodem’.

Het artikel van Van Bockxmeer blijkt een klaagzang tegen nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. ‘In hoog tempo worden vierkante meters grond opgeslokt’. Volgens het Planbureau voor de leefomgeving wordt per dag tien hectare groen aan bebouwing ‘opgeofferd’. Alarmerend! Dat kan je ook anders zien: voor de hele Nederlandse verstedelijkingsopgave (binnenstedelijk en uitleg, voorzieningen en bedrijventerreinen) hebben wij voor de komende een paar procent landbouwgrond nodig. Dat berekende Denkwerk al in 2020 in het rapport [Klein land, grote keuzes](#). Niet echt alarmerend.

Bovendien valt over het bodemleven van onze agrarische gronden ook nog wel een kritische noot te kraken. Met een klimaatadaptieve en natuurinclusieve woonwijk op de locatie van intensief bewerkte agrarische productiegrond kan de bodemkwaliteit én biodiversiteit er aanzienlijk op vooruitgaan.

Dit soort nuances zijn niet aan Van Bockxmeer besteed. Het gesprek dat ik met haar voerde bleek dan ook totaal zinloos: het frame stond al vast. Want hoewel ons tempo van verstedelijking wat betreft wonen niet afwijkt van de Europese trend, haalt zij bekende mantra’s van stal: we moeten kleiner gaan wonen en mogen (alleen) bouwen in bestaand stedelijk gebied.

Haar litanie tegen distributiecentra is voor een deel terecht, maar raakt vooral de falende ruimtelijke ordening van provincies en Rijk in de afgelopen decennia. Voor die constatering hebben we dat hele bodem-item niet nodig.

Als je dit alles zo leest voegt 'bodem sturend' inhoudelijk niet veel toe aan beschikbare kennis en lopende debatten. Dit illustreert Josta van Bockxmeer zelf uitmuntend met de uitspraak dat het gebruik van de ruimte nu 'meer een kwestie van politieke keuzes is dan van noodzaak'. De clou is natuurlijk dat het bij de invulling van die maatschappelijke 'noodzaak' om politieke keuzes gaat.

In het Regeerakkoord staat: 'Er wordt toekomstbestendig gebouwd en rekening gehouden met water, bodem, landschap en stedenbouwkundige kwaliteit'. 'Rekening houden met' is echt wat anders als 'sturend'. Lijkt mij een prima wending, zeker als dat 'sturend' leidt tot dogmatische betogen.